

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ DERGİSİ,

güncel konularda dosyalar düzenlemeyi sürdürüyor.

Bu sayımızda DOSYA'nın konusu

"İcra ve İflas Kanunu Değişiklikleri" olarak seçildi.

Yargıtay Kararları bölümü de buna uygun olarak Avukat Talih Uyar'ın seçip, önerdiği kararlardan oluştu. **Eklere** bölümünde 4949 sayılı yasanın tam metnini bulacaksınız. İcra ve İflas Kanunu üzerinde yeni bir çalışma yapıldığını öğrenmiş bulunuyoruz. Yasalaştığı zaman yeni değerlendirmeleri de hukukçulara sunma hazırlığı içindeyiz

GELECEK SAYIDA:

ADLİ TIP

4949 SAYILI KANUN'LA, İCRA HUKUKUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ*

I. Genel Olarak

30.07.2003 tarihinde yürürlüğe giren İcra ve İflas Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'la, İcra ve İflas Kanunu'nda önemli değişiklikler yapıldı. Genel hükümler içinde, İcra ve İflas Kanunu'nun 1., 13., 14., 18., 23., maddelerinde değişiklik yapılmıştır. İlmahlı icra takipleriyle ilgili değişiklikler 24., 26. ve 30. maddelerde yapılmış; Kanun'a, 25 b maddesi ilave edilmiştir.

İlamsız takiplerde ise Kanun'un 53/3., 62., 63., 67., 68., 68 a, 68 b, 79., 85., 88., 89., 94., 111., 114., 115., 116., 118., 119., 126., 128., 128 a, 129., 130., 133., 134., 142., 143., 148., 150 b, 150 ı, 166., 168, 169 a, 170., 170 b maddeleri değiştirilmiş ya da söz konusu hükümlere fıkra veya yeni madde ilave edilmiştir.

İflasla ilgili ise Kanunu'n 179., 179 a, 179 b, 185., 206., 222., 223., 226., 239., 250., 251. maddeleri değiştirilmiş veya söz konusu hükümlere yeni madde eklenmiştir.

* Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

İhtiyati hacizle ilgili Kanun'un 257., 258., 261., 264., 265., 268. maddeleri değiştirilmiş, taşınmazların tahliyesi ile ilgili 269 a, iptal davalarıyla ilgili 280., konkordato ile ilgili 285., 286., 287., 288., 289., 290., 291., 292., 296., 297., 298., 300., 301., 302., 303., 323., 326., 329. maddelerinde değişiklik yapılmış ve Kanun'a 298 a ve 309 a-309 l maddeleri eklenmiştir.

Cezalarla ilgili olarak Kanun'a 331., 333., 334., 337., 338., 341., 344., 363., 345 b, 352., 333 a, 334 a, 336 a, 352 a, 352 b maddeleri ilave edilmiş, Kanun'un 102. maddesi ile ek madde ilave edilmiş, bazı maddelerin fıkralarını yürürlükten kaldırılmış, 104. madde ile yönetmelik çıkarılacağı belirtilmiş ve 105. madde ile geçici maddelerle yürürlük maddeleri eklenmiştir.

Bu değişikliklerin yapılması iki ayrı komisyon çalışmasının ürünüdür. İlk olarak 1999 yılında kurulan komisyona istinaf mahkemelerinin kurulması halinde İcra ve İflas Kanunu'nda yapılması gereken değişiklikleri yapmak görevi verilmiş ve bu çalışmalar yapılırken İcra ve İflas Kanunu'nun uygulamada görülen aksaklıklarının da düzeltilmesi amacıyla maddeler genel olarak tartışılmaya başlanmıştır. Ancak belli maddelerin görüşülmesinden sonra, istinaf mahkemeleri ile ilgili taslağın bir an önce hazırlanabilmesi için, istinaf mahkemelerinin kurulması halinde İcra ve İflas Kanunu'nda yapılması gereken değişiklikler dışında başkaca bir çalışma yapılmayarak, istinaf mahkemeleri ile ilgili İcra ve İflas Kanunu'nda değişiklik çalışmalarına yönelik taslak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın bitmesinden sonra 2001 yılında tekrar bir komisyon kurularak bu sefer İcra ve İflas Kanunu'yla ilgili uygulamada takiplerin gecikmesine neden olan bazı hükümlerin değiştirilmesi ile ilgili çalışmaya başlanmıştır. Bu çalışmada da tüm İcra ve İflas Kanunu'nun hükümlerini gözden geçirme yerine, uygulamada çok önemli aksaklıklar gösteren maddelerde değişiklik yapılması amaçlanmıştır. Bunun yanında, özellikle iflâs ve konkordato hukuku alanında uzlaşma suretiyle borçluların borçlarının yeniden yapılandırılmasına ilişkin hükümler getirilmiş ve bu amaçla iflâsın ertelenmesi, malvarlığının terki suretiyle konkordato gibi yeni kurumlar Kanun'a eklenmiştir.

Tüm değişiklikler incelendiğinde bazı maddelerin gerçekte uygulamada takiplerin gecikmesine çok önemli bir etkisi olmayan hükümler olduğu görülebilir. Bu tür maddeler genellikle ilk komisyon çalışmasından alınan ve daha sonra kanunlaşan maddelerdir. Örneğin, İcra ve İflas Kanunu mad. 4., 13. ve 18. gibi. Bazı maddeler de Yargıtay kararları doğrultusunda değişiklik yapılmıştır. Bunun nedeni bu yöndeki uygulamanın kalıcı olması amaçlıdır. Bazı maddelerdeki değişiklikler ise Yargıtay kararlarının aksine düzenlenmiş olan hükümlerdir. Bazı değişiklikler ise ilk kez uygulanacak olan ve özellikle kötü niyetli borçluların uygulama-

daki takipleri geciktirmek amacıyla yaptıkları davranışlarını önlemeye yöneliktir. Bu son değişiklikler özellikle son komisyon çalışmalarına yöneliktir. Bu amaçla bazen yeni hükümler getirilirken, bazen de bazı fıkralarda değişiklik yapılmıştır.

Bu çalışmada sadece İcra Hukuku ile ilgili değişiklikler değerlendirilecektir.

II. Genel Hükümlerle İlgili Yapılan Değişiklikler

İcra ve İflas Kanunu'nun 4. maddesinde yapılan değişiklikten önce birden fazla tetkik merciinin bulunduğu yerlerde, örneğin, Ankara, İzmir veya İstanbul gibi büyük şehirlerde "icra reisi" bulunmakta idi. Diğer tetkik mercii hâkimleri ise "icra reisi yardımcısı" olarak anılmakta idi. Maddede yapılan değişikliklerle icra reisliği ve icra hâkimi yardımcılığı kaldırılarak her tetkik merciinin bir icra dairesini gözetim ve denetimi altında bulundurması kabul edildi. Böylelikle icra dairelerindeki personel üzerinde doğrudan gözetim ve denetim yetkisine sahip bulunan icra reisinin tüm icra dairelerini denetleyememe ihtimali ve olumsuzluğu ortadan kaldırıldı. Bu değişikliğe paralel olarak birden fazla tetkik merciinin bulunduğu yerlerde, her tetkik mercii hâkiminin Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanlığı'na kendisine bağlanan icra ve iflâs dairelerine yönelik itiraz ve şikâyetleri inceleme ve idari işlemlere bakma ve denetim ve gözetim görevini yerine getirmesi öngörüldü.

Genel hükümler içinde yapılan diğer bir değişiklik, 4. maddede yapılan değişikliğe paralel olarak, icra ve iflâs dairelerinin 4. maddedeki esaslar dahilinde tetkik merciinin daimi gözetim ve denetimi altında olmasıdır.

14. maddede yapılan değişiklik ile Yargıtay'ın icra ve iflâs işlerine ait kararların tamamının düzenli olarak yayımlanması zorunluluğu getirilmiştir. İlk bakışta bu hükmün imkansız olduğu ve tüm kararların yayımlanmasının ayrıca gereksiz olduğu düşünülebilir. Ancak kanun koyucunun amacı pek tabii olarak Yargıtay'ın tüm kararlarının istisnasız yayımlanması değildir. Zira, bazı kararların şüphesiz birbirini tekrarlayan, bir yenilik arz etmeyen kararlar olduğu açıktır. Böyle bir yayımın bir yararı da olamayacaktır. Amaç bugün olduğu gibi Yargıtay'ın pek çok kararına ulaşılmasını ortadan kaldırmaktır. Düzenli olarak yayımlanan Yargıtay Kararları Dergisi ile, her yıl binlerce karar veren Yargıtay dairelerinin, çok az kararı yayımlanabilmektedir. Bu amaçla tüm kararlar yerine dairelerin önemli kararların yayımlanması konusu Yargıtay'a bırakılmış ve bu hususun bir yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür. Yargıtay'ın bu yönetmelikte

aynı yöndeki kararların gereksiz biçimde tekrar yayımlanmasını önleyecek bir düzenleme yapacağı kuşkusuzdur. Ayrıca bu kararların en ucuz ve en basit yayımı ve takip edilmesi herhalde internet aracılığı ile kurulacak bir siteden sağlanabilecektir. Böylelikle Yargıtay kararlarının bilinmesi, uygulamaya ve araştırmacılara önemli bir kolaylık getirecektir. Üstelik bu kararların bilinmesi bazı hallerde gereksiz yere Yargıtay'a başvuruyu azaltacak, yerel mahkemelerden daha seri kararlar verilmesini mümkün kılacak ve çelişkili kararların önüne de geçebilecektir. Yapılan değişiklikte, Yargıtay kararlarının tümünün yayımlanması yerine, bazı kararların seçilerek yayımı tercih edilse idi, bu kararların sadece seçilenleri ile amaca ulaşmak çok sınırlı olabilirdi.

18. maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklik ile tetkik merciinin kanunda öngörülen haller dışında duruşma yapip yapmama konusunda takdir hakkı olduğu belirtildikten sonra, duruşma yapılmasına karar verilen hallerde taraflar gelmeseler bile tetkik merciinin gereken kararı verebileceği belirtilmiştir. Aslında bu hüküm daha önce de kanunda mevcut iken yeni düzenleme ile sadece "Kanunda sarahat bulunmayan" yerine "Aksine hüküm bulunmayan hallerde" denilmek suretiyle daha Türkçe bir ifade kullanılmıştır. Bu maddede asıl değişiklik tetkik mercii hâkiminin şikâyeti incelerken şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapmasına karar vermesidir. Bu husus aslında doktrinde¹ kabul edilmekle beraber, uygulamada tetkik merciinin işlemi yapan memurdan izahat istemesi yoluna gidilmekte idi. Bu değişiklik ile işlemi yapmış olan memurun da duruşmaya çağırılarak görüşünün alınması ve şikâyet konusu işlemin neden böyle yapıldığının sorulması, şikâyetin çözümü açısından yararlıdır ve çözümü kolaylaştırır. Daha önce Kanunda duruşmaların ancak zaruret halinde on beş günü geçmemek üzere erteleneceği belirtilmiş iken, yeni değişiklik ile bu süre on beş günden otuz güne çıkarılmıştır. Kanaatimce, işin yoğun olduğu yerlere bu süreye de uymak mümkün olmayacaktır. Kanun'a bu tür süreler koymak, uyulmadığı ya da uyulamadığı hallerde mahkemelere güveni zedeleyebilmektedir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 23. maddesinde yapılan değişiklik ile, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 940. maddesinde yapılan değişikliğe uygun olarak, icra dairesince tutulacak özel sicile yazılmak suretiyle, hayvan-

¹ Arar, Kemal, *İcra ve İflas Hükümleri*, C. I, İcra, Ankara 1944, s. 32 ; Kuru, Baki, *İcra ve İflas Hukuku*, C. I, İstanbul 1988, s. 93; Ansay, Sabri Şakir, *Hukuk İcra ve İflas Usulleri*, Ankara 1960, s. 29; Seviş, Vasfi Reşat, *Türk İcra ve İflas Kanunu*, C. I, İcra, Ankara 1966, s. 52; Postacıoğlu, İlhan, *İcra Hukuku Esasları*, İstanbul 1982, s. 75; Pekcanitez, Hakan, *İcra-İflas Hukukunda Şikâyet*, Ankara 1986, s. 142.

lar ve kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır malların taşınır rehni kapsamına girdiği düzenlenmiştir. Ayrıca Ticari İşletme Kanunu'na tabi ticari işletmeler de taşınır rehni kapsamına alınmıştır.

III. İlâmlı İcra Takibiyle İlgili Değişiklikler

Taşınır teslimine ilişkin ilâmlı icra takiplerinde, teslimi istenen taşınır mal borçlunun yedinde bulunmazsa, ilâmdaki değerinin, eğer bu yazılmamışsa, takip tarihindeki değerinin esas alınacağı düzenlenmiş idi. Ancak ülkemizdeki yüksek enflasyon nederi ile, alacaklılar hâkimden taşınır malın değerini ilâmda göstermesini talep etmemektedir. Zira, hüküm verildikten sonra taşınır malın değeri ilâmın icrası aşamasına kadar çoğu kez artacaktır. Bu nedenle taşınır malın değeri davacı talep etmediği için ilâmda yazılmamaktadır. İlamın icrası aşamasında taşınır mal borçlunun yerinde değilse, eski hükme göre icra memurunun malın takip tarihindeki değerini esas alması gerekiyordu. Ancak bu durum taşınır malın teslimini isteyen alacaklıın çoğu kez aleyhine sonuç doğurmaktaydı. Çünkü bu değer eski tarihli olmak yanında geçen zamanda malın değerindeki artıştan alacaklı yararlanamamakta idi. Bu nedenle yeni düzenleme ile, icra memurunun taşınmaz borçlunun yedinde değilse, haczin yapıldığı tarihteki taşınmazın değerini esas alması olanağı getirildi. Bu düzenleme aynı zamanda yabancı para alacaklı ile ilgili 58. maddenin üçüncü bendindeki değişikliğe paralel bir düzenleme oldu. Çünkü yabancı para alacaklısı, yabancı para alacağını fiili ödeme tarihindeki kur üzerinde talep edebilmekte iken, taşınır mal alacaklısına da taşınır malın borçlunun elinde bulunmaması halinde, haczin yapıldığı tarihteki rayiç üzerinden alacağını elde edebilme olanağı getirilmiştir.

İcra ve İflas Kanunu'na 25 b maddesi ilave edilerek çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların icrasında uzman bulundurulması zorunluluğu getirilmiştir. Bu maddeye göre, "Çocukların teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilâmların icrası, icra müdürü ile birlikte Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi bir uzmanın, bunların bulunmadığı yerlerde bir eğitimcinin hazır bulunması suretiyle yerine getirilir." Bu değişiklikle, çocukların teslimi veya çocukla ilişki kurulmasına ilişkin ilâmın icrasını sağlayan ve fakat bu konuda hiçbir eğitimi olmayan icra memuruna yardımcı olması için, sosyal çalışmacı, pedagog, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi uzmanın ya da en azından bir eğitimcinin ilâmın icrası sırasında hazır bulunması zorunluluğu getiril-

miştir. Böylelikle çocuk tesliminin adeta bir taşınır mal tesliminden farkı olmayan uygulamasına son verilmek istenmiştir. Bu aynı zamanda Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de öngörülen yarar ve Sözleşme'nin 9. maddesinde yer alan ilkelere de uyum nedeniyle kabul edilmiştir. Çocuğun tesliminde icra memurunun pedagoğ, psikolog veya çocuk gelişimcisi gibi uzmanın ya da bir eğitiminin görüşüne uygun olarak bu teslimi yapması gerekir. Aksine davranışı şikayet nedenidir. Bunun yanında pedagoğ, psikolog veya çocuk gelişimcisi ya da eğitiminin bu takipteki ücreti takip giderleri içinde değerlendirilmelidir.

Bu yöndeki düzenlemenin ilâmın icrasını talep eden anne veya babaya bu masrafları başlangıçta karşılamak zorunda olması nedeniyle bir yük getirdiği söylenebilecektir. Zira, her ilâmın icrasının talep edilmesinde talepte bulunanın uzaman kişiye ait masrafı ödemesi gerekecektir. Ancak bu, çocukların bu teslim veya kişisel ilişki sırasında olumsuz etkilenmesini önlemek için bu yöndeki düzenleme kaçınılmazdır.

Taşınmaz malın tahliye ve teslimine ilişkin ilâmların icrasında, taşınır borçlunun elinde ise, tahliye edilen eşyaların satılmasından sonra fazla bir para kalırsa, borçlu adına Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle nitelikleri belirlenecek bankalardan birisine yatırılacağı belirtilmiştir. Önceki Kanun'da "sağlam bir banka"dan söz edilmekte idi. Son yıllarda hangi bankanın sağlam olduğu konusu anlaşılamadığından bu ifade, artan paranın Adalet Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirtilen bankalardan biri olarak değiştirilmiştir.

30. maddede yapılan değişiklik bir işin yapılmasına veya yapılmasına dair olan ilâmların icrasına ilişkindir. Değişiklik yapılmadan önce uygulamada bir şeyin yapılmasına veya yapılmamasına ilişkin ilâmların icrasından sonra borçlu ilâm hükmüne aykırı hareket ederse, tekrar mahkemeye başvurarak ilâm almak gerekiyordu. Aynı ilâmın ikinci kez icraya konulması kabul edilmekte idi. Tekrar ilâm alınması nedeniyle gereksiz yere mahkemeye başvurarak meşgul etmenin önüne geçmek ve alacaklıya kolaylık sağlamak için önceki hükmün zorla yerine getirilmesi kabul edilmiştir.

44. maddede yapılan değişiklik ile mal beyanını alan tetkik merciinin durumu tapu veya sicil daireleri yanında Türk Patent Enstitüsü ile Türkiye Bankalar Birliği'ne bildirilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Böylelikle ticareti terk edenlerin özellikle Bankalar Birliğince takip edilebilmesi sağlanmıştır.

IV. Genel Haciz Yolu ile Takiple İlgili Değişiklikler

Genel haciz yolu ile takipte yapılan ilk değişiklik 58. maddenin üçüncü bendine ilişkin yapılan değişikliktir. Bilindiği gibi yabancı para alacaklarının tahsili, özellikle 1990 yılından sonra uygulamada çok sık karşılaşılan takipler olmuştur. Değişiklikten önce yabancı para alacaklısının yabancı para alacağını takip talebinde Türk lirası olarak göstermesi zorunlu olmakla beraber, bu yabancı para alacağının Borçlar Kanunu'nun 83. maddesinin üçüncü fıkrasındaki gibi, fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden talep etmesinin mümkün olup olmadığı konusunda farklı iki görüş vardı. Bir görüşe göre,² 58. maddenin üçüncü fıkrası kamu düzenine ilişkin olduğundan, buradaki yabancı paranın karşılığı Türk lirasının, takip boyunca değişmeden kalması gerekirdi. Buna karşılık diğer bir görüşe göre,³ takibin başında yabancı para alacağı Türk lirasına çevrilmek zorunda ise de, alacaklı yabancı para alacağını fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden talep edebilmeliydi. Yargıtay da bu son görüşte idi.⁴ Değişikle, Yargıtay'ın görüşüne uygun olarak, yabancı para alacaklısının alacağının karşılığını Türk lirası olarak takip talebinde göstermesine karşılık, bu alacağının artık fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden talep etmesine olanak tanındı. Bu değişiklikten sonra yabancı para alacaklısı, alacağının vade veya fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden talep edebilecektir. Bu konuda İsviçre hukukunda da bir değişiklik yapılarak alacaklının takibin kesinleşmesinden sonra haciz talep ederken, alacağının karşılığının o tarihteki kur üzerinden ülke parasına çevirerek talep etmesine imkan tanınmıştır. Yani fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden talepte bulunmasına olanak tanınmayıp, en geç haciz tarihindeki kur üzerinde talepte bulunulmasına izin verilmiştir. Kanunumuzda yapılan değişiklik, hacizden sonra, fiili ödeme tarihine kadar yabancı para alacağındaki değişikliklerin esas alınmasını ve alacaklıya yaklaşık fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden yabancı paranın ülke parası olarak ödenmesini amaçlamaktadır. Ancak alacaklı takip talebinde alacağını Türk lirası olarak göstermek zorundadır. Yine alacaklı eğer talep ederse fiili

² Kuru, s. 194; Pekcanitez, Hakan, *Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukunda Yabancı Para Alacaklarının Tahsili*, Ankara 1998, s. 182 vd.

³ Domanıç, Hayri, *Türk, İngiliz ve ABD Hukukunda İşletmelerin Ödeme Güçlüğü Sorunları ve Banka İlişkileri Sempozyumu*, İstanbul 1993, s. 144; Birsal, Mahmut Tefik-Erdem, Ercüment, *Yurt Dışından Alınan Yatırım Kredilerinin Cebri İcra Yoluyla Tahsilinde Ortaya Çıkan Sorunlar, Türk, İngiliz ve ABD Hukukunda İşletmelerin Ödeme Güçlüğü Sorunları ve Banka İlişkileri Sempozyumu*, İstanbul 1993, s. 142-148; Uyar, Talih, *Yabancı Para Alacaklarının Tahsilinde Ortaya Çıkan Sorunlar*, İB D Temmuz-Ağustos-Eylül 1993, s. 574.

⁴ 12. HD, 26.03.1992, 8685/3763 (Man BD, 1992/7, s. 38).

ödeme tarihindeki kur üzerinden yabancı para alacağı hesap edilerek kendisine ödenecektir. Buna karşılık alacaklı yabancı para alacağını takip talebinde Türk lirası olarak gösteriri ve fakat alacağını fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden talep etmezse, alacağı takip tarihinde çevirdiği kur üzerinden kendisine ödenecektir. Yine bu durumda alacaklının daha sonra fiili ödeme tarihindeki kur üzerinden alacağının tahsil edilemeyen kısmını talep etmesi mümkün olmayacaktır

Genel haciz yolu ile takipte yapılan değişikliklerden birisi takibe itirazla ilgilidir. Değişiklikten önce itiraz etmek isteyen ve zaman kazanmak isteyen kötü niyetli borçlu, itirazını yetkisiz icra dairesine yaparak takibin sürüncemede kalmasına neden olabiliyordu. 62. maddenin birinci fıkrasında yapılan değişiklik ile, itiraz takibin yapıldığı icra dairesinden başka bir icra dairesine yapıldığı takdirde, bu dairenin itirazı derhal yetkili icra dairesine göndermesi zorunluluğu getirilmiştir. Bu itirazın yetkisiz icra dairesinden yetkili icra dairesine gönderilmesi için gerekli giderleri, kendisine itiraz yapılan yetkisiz icra dairesi almalıdır. Aksi takdirde alınmayan masraftan icra memuru sorumlu tutulmuştur. Başka bir ifade ile gerekli masrafı almayan icra memuru bu masrafları kendisi karşılayarak yetkili icra dairesine itirazı iletmelidir. Takibe itiraz edildiği ayrıca 62. maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklik ile üç gün içinde alacaklıya bildirilecektir.

62. maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklik ile borçlu veya vekilinin itiraz ederken borçluya ait yurt içinde bir adresi bildirmek zorunluluğu getirilmiştir. Bu değişikliğin nedeni yine kötü niyetle borçluların takibe itiraz ederken adres göstermemeleri ya da yurt dışında adres göstererek takibi sürüncemede bırakmak istemelerini önlemeye yöneliktir. Diğer taraftan alacaklı ile borçlu arasındaki denge de burada korunmuştur. Çünkü 58. maddenin birinci bendine göre alacaklının takip talebinde yurt içinde bir adres göstermesi zorunlu idi. Bu zorunluluk şimdi borçlu için itiraz ederken getirilmiştir. Bu değişiklikten önce borçlunun yurt içinde bir adres göstermek zorunluluğu bulunmamaktaydı. İtirazla birlikte gösterilen adresler çoğu zaman gerçek adres olmadığından, bu konudaki boşluk, borçlular tarafından sıkça kullanılmakta idi. Bu değişiklikten sonra itiraz eden borçlunun yurt dışında adres göstermesi veya yurt içinde adres göstermemesi ve alacaklının borçlunun yurt içinde tebligat yapılacak adresini bilmemesi halinde bu itirazın yapılmamış sayılması gerekir. Çünkü Kanun'un gösterdiği zorunluluğa uymamanın yaptırımı, itirazın yapılmamış sayılmasını gerektirir. Yani usulüne uygun bir itirazın yapılmış sayılması için yurt içinde bir adres gösterilmesi gereklidir. Bunun gibi adresini

değiştiren borçlu yurt içinde yeni adres bildirmek zorundadır. Bu şekilde adres bildirdikten sonra borçlu adresini değiştirirse, yeni adresini de yine icra dairesine bildirmek zorundadır. Eğer yeni adresini bildirmez ve tebliğ memurunca yurt içinde yeni adresi tespit edilemezse, takip talebinde gösterilen adrese çıkarılacak tebligat borçlunun kendisine yapılmış sayılır. Buradaki yaptırım ise eski adrese yapılan tebligatın borçluya yapılmış sayılacağı yönündedir.

İcra ve İflas Kanunu'nun 63. maddesinde yapılan değişiklikle itiraz ederken sebep bildiren borçlu ile bildirmeyen borçlu arasındaki eşitsizlik kaldırılmak istenmiştir. Zira bu değişiklikten önce Yargıtay, itiraz ederken sebep bildirmeyen borçlunun daha sonra tetkik merciinde senet metninden anlaşılabilen sebepleri ileri sürebileceğini kabul ederken, itirazında sebep gösteren borçlunun senet metninden anlaşılabilen sebepleri daha sonra tetkik merciinde ileri süremeyeceğini kabul ediyordu.⁵ Bu ise, itirazında sebep bildiren borçlu aleyhine doğru olmayan bir sonucu doğurduğundan, itiraz eden borçlunun, itirazın kaldırılması duruşmasında, alacaklının dayandığı senet metninden anlaşılabilirler dışında, itiraz sebeplerini değiştiremeyeceği ve genişletmeyeceği kabul edilerek ikisinin de senet metninden anlaşılabilen itirazları ileri sürebilmesine olanak tanınmıştır.

67. maddede yapılan değişiklik de Yargıtay uygulamasının aksi yönündedir. Nitekim Yargıtay, borçlunun takibe itirazı üzerine, itirazın kaldırılması yoluna başvuran alacaklının, itirazın kaldırılması talebinin reddi üzerine, itirazın iptali davası açamayacağını görüşünde idi.⁶ Halbuki itirazın kaldırılması talebinin reddine ilişkin karar kesin hüküm teşkil etmediğinden, henüz itirazın iptali için bir yıllık süre geçmemişse, bu davanın açılabilmesi mümkün olmalı idi. Bu yönde yapılan değişiklik ile, takip talebine itiraz edilen alacaklının, itirazın tebliği tarihinden itibaren bir sene içinde mahkemeye başvurarak genel hükümler dairesinde alacağının varlığını ispat suretiyle itirazın iptalini dava edebileceği kabul edildi. Bu değişiklik sonucu, itirazın kaldırılması talebinin reddinden sonra henüz bir yıllık süre geçmemişse, alacaklı itirazın iptalini genel mahkemelerden isteyebilecektir.

⁵ 12. HD, 15.03.1995, 3242/3542 (Uyar, Talih, *Gerekçeli-Notlu İçtihatlı İcra ve İflas Kanunu (Kanun)*, C. I, s. 980).

⁶ 11. HD, 1.4.1987, 8126/1911 (Uyar-Kanun, s. 1206); aynı yönde görüş için bkz. Üstündağ, Saim, *İcra Hukukunun Esasları*, İstanbul 2000, s. 131. Ancak Yargıtay 1990 yılından sonra önce tetkik merciine başvurarak itirazın kaldırılması isteminde bulunan alacaklının bu istemin reddedilmesinden sonra bir yıllık süre içinde mahkemeden itirazın iptalini isteyebileceğini kabul etmiştir. Örneğin, bkz. 19. HD, 12.10.1994, 9259/9330; 19 HD, 10.10.1994, 9293/9164 (Uyar, Kanun, s. 1205).

Bu maddenin son fıkrasında yapılan değişiklik ile itirazın kaldırılması talebinin esasa ilişkin nedenlerle kabulü halinde borçlu, talebin aynı nedenlerle reddi halinde ise alacaklı, diğer tarafın talebi üzerine yüzde kırktan aşığı olmamak üzere tazminata mahkûm edileceği kabul edilmiştir. Burada yapılan değişikliğe göre, daha önce gerek borçlunun gerekse alacaklının tazminata mahkûm edilmesi için itirazın kaldırılması talebinin kabul veya reddinin esastan olması gerekli değildi. Yani itirazın kaldırılması talebi ister esastan isterse usulden kabul veya reddedilsin, aleyhine karar verilen tarafın tetkik merciince tazminata mahkûm edilmesi gerekiyordu. Yapılan değişiklik ile itirazın kaldırılması talebinin sadece esastan kabulü veya reddi halinde aleyhine karar verilen tarafın tazminata mahkûm edileceği kabul edildi.

67., 68. ve 68 a maddelerinin başlıkları Kanunda doğru şekilde yer almamakta idi. Nitekim 67. maddenin başlığı "6-İtirazın iptali a. Mahkemeye başvurmak suretiyle" şeklinde idi. Halbuki burada itirazın hükümden düşürülmesi ve itirazın iptali düzenlenmekteydi. Bu yönde yapılan değişiklikle 68. maddenin başlığı, "itirazın kesin olarak kaldırılması", 68 a maddesinin başlığı da, "itirazın geçici olarak kaldırılması" olarak değiştirildi. Bunun gibi 68 a maddesinde itirazın geçici kaldırılması talebinin itirazın tebliğinden itibaren altı ay içinde istenmesi yönünde hükme açıklık getirildi.

68 b maddesinde yapılan değişiklikle sözleşmede gösterilen adresin değiştirilmesinin, yurt içinde bir adresin noter aracılığıyla krediyi kullandıran tarafa bildirilmesi halinde sonuç doğuracağı; yeni adresin bu şekilde bildirilmemesi halinde, hesap özetinin eski adrese ulaştığı tarihin tebliğ tarihi sayılacağı kabul edildi. Maddede yapılan değişiklik de, kötü niyetli borçluların adres değişikliklerini bildirmemeleri nedeniyle takiplerin sürüncemede kalmasına önlemeye yöneliktir.

Bu maddenin ikinci fıkrasında yapılan önemli bir değişiklik; hesap özetlerinin alınması yerine gönderilmesi esasının kabul edilmesidir. Önceki düzenleme, hesap özetlerinin mutlaka borçlu tarafından alınması gerektiği biçiminde anlaşıldığından, kötü niyetli borçluların bunu almadıkları sürece hesap özetinin kesinleşmesi mümkün olmamakta idi. Bunu önlemek için yeni düzenleme ile hesap özetinin gönderilmesi yeterli olarak kabul edildi.

Bu maddenin üçünü fıkrasında yapılan değişiklik ile de hesap özetleri yanında ihtarnamelerin de 68. maddenin birinci fıkrasında belirtilen belgelerden sayılması kabul edilmiştir. Böylelikle Hükümet Gerekçesinde de

belirtildiği gibi faiz tahakkuk dönemlerinde gönderilen hesap özetlerinin muhtevasına itiraz etmemiş olan borçlunun, kredi hesabının kesilmesine veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarnameye itiraz etmek suretiyle ödemeyi ve takibi geciktirmesine engel olunmak istenmiş ve kredi hesabının kesilmesine veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarnamelerin de bu Kanun'un 68. maddesinin birinci fıkrasında sayılan belgeler arasına girmesi sağlanmıştır.

68 b maddenin son fıkrasında yapılan değişiklik ile borçluya önceden tebliğ edilen ve itiraz edilmeyerek kesinleşmiş bulunan faiz tahakkuk dönemlerine ilişkin hesap özetlerinin muhtevasına itiraz edilmemiş olması halinde, krediyi kullanan tarafın kredi hesabının kesilmesine veya borcun ödenmesine ilişkin ihtarname içeriğine itiraz etmiş olmasının önceki dönemde doğan sonuçları ortadan kaldırmayacağı kabul edilmiştir. Böylelikle, önceki dönemlere ilişkin kesinleşmiş hesap özetleri hakkında ikinci fıkra hükümlerinin uygulanacağı konusundaki tereddütler giderilerek alacaklının hakkının zayi olması ve işlemlerin sürüncemede kalması engellenmek istenmiştir.

79. maddede yapılan değişiklik ile, resmi sicile kayıtlı olan malların haczinin istinabe yolu ile yapılmasından kaynaklanan zaman kaybını önlemek için, takibin yapıldığı icra dairesinin malların kayıtlı olduğu resmi sicile malın haczedildiğini bildirerek ve bu yöndeki kaydı işleterek haczi yapabilmesi kabul edilmiştir.

Taşınır ve taşınmaz malların hacziyle ilgili 85. maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklik ile haciz konusu mallar üzerinde üçüncü şahıslar lehine haciz, mülkiyet, rehin veya benzeri hakların bulunduğu hallerde, beyan yükümlülüğünün sadece borçluya ait olmasının getirdiği sakıncaları önlemek ve bu yükümlülüğü borçlu ile birlikte malı elinde bulunduranları da kapsayacak hale getirmek, takibin ilerlemiş aşamalarında ortaya çıkabilecek istihkak iddialarının önceden yapılmasını sağlamak ve böylece rehin veya benzeri hak sahiplerini korumak için, haczi yapan icra memurunun üçüncü şahısların da beyanını alması zorunluluğu getirilmiştir.

88. maddede yapılan değişikliğe göre "Üçüncü şahsın elinde bulunan taşınır mallar haczedilince, alacaklının muvafakatı ve üçüncü şahsın kabulü halinde üçüncü şahsa yediemin olarak bırakılır". Bu değişiklik hem gerekçeye hem de taşınır mala zilyet olan kişinin o malın maliki sayılacağı yönündeki karineye aykırıdır. Zira, üçüncü kişinin elinde bulunan bir mal haczedilmek istendiğinde eski düzenlemeye göre icra memuru, üçüncü kişinin elinde bulunan malı haczedecek; ancak, bunu onun elinde almayıp

kendisinden bırakacaktı. Yeni düzenlemeye göre ise üçüncü kişinin elinde bulunan taşınır malın haczinde alacaklı muvafakat ederse bu mal üçüncü kişiye yediemin olarak bırakılacak, buna karşılık alacaklı muvafakat etmezse, bu mal üçüncü kişiden alınarak başka bir kişiye yediemin olarak bırakılacaktır. Bunun sonucu olarak üçüncü kişi, istihkak iddiasının sona ermesine kadar bu maldan yoksun kalacaktır. Bu yöndeki düzenleme düzeltilmediği takdirde kötü niyetli alacaklıların üçüncü kişinin zilyedi olduğu taşınır malı haczederek elinden alması ve başka bir kişiye yediemin olarak bırakması mümkündür. Bu kadar kötü niyetle kullanıma açık ve maddi hukuka aykırı bu düzenlemenin mutlaka değiştirilmesi gerekir. Bu konuda komisyonun ve Hükümetin gerekçesi de zaten bu yöndeki bir düzenlemeye izin verilmediğini göstermektedir. Nitekim bu maddenin Hükümet gerekçesine göre ise, "İcra ve İflas Kanunu'nun 88. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen hükümle; 'üçüncü şahsın elinde bulunan taşınır malların haczedilmesi durumunda alacaklının muvafakatı ve üçüncü şahsın kabulü halinde üçüncü kişiye yediemin olarak bırakılacağı' öngörülmüştür. Böylece, 'alacaklı muvafakat etmezse, üçüncü kişinin elinde bulunan taşınır malların da haczedilip, üçüncü kişinin elinde bırakılmayarak muhafaza altına alınacağı' şeklindeki uygulamaya son verilmesi amaçlanmıştır..." denilmektedir. Yani, maddenin tamamen aksine bir gerekçe ya da gerekçeye tamamen aykırı bir madde yürürlüğe konulmuştur.

88. maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklik ile ticarî işletme rehni kapsamındaki taşınurların icra dairesince satılmalarına karar verilmesinden sonra muhafaza altına alınabilmesi kabul edilmiştir. Bununla ticarî işletme rehni kapsamındaki taşınurların haciz ve rehnin paraya çevrilmesi yoluyla takiplerde icra dairesince satılmalarına karar verilmesinden önce muhafaza altına alınmaları önlenerek ticarî işletmenin bütünlüğünün korunması, borçlunun ticarî faaliyetine devam edebilmesi ve bu yolla borçlunun ödeyebilmesi imkanı sağlanmak istenmiştir.

Aynı maddenin dördüncü fıkrasında yapılan değişiklik ile Adalet Teşkilâtını Güçlendirme Vakfı'na da haczedilen malların muhafazası için depo ve garaj açabilme veya işletme hakkının verilmesi imkanı kabul edilmiştir. Bu maddenin beşinci fıkrasında yapılan değişiklik ile de yediemin olarak kendisine saklanmak üzere bırakılan hacizli mallarla ilgili olarak üçüncü kişiler hakkında da bu fıkra hükmünde yer alan usullerin uygulanması kabul edilmiştir.

89. maddede değişiklik yapılmadan önce üçüncü kişiye gönderilen haciz ihbarnamesine üçüncü kişi, süresi içinde itiraz etmezse, ikinci haciz ihbarnamesi gönderiliyor ve bunun üzerine süresi içinde menfi tespit

davası açılmazsa, üçüncü kişi kendisinden haciz ihbarnamesi ile zimmetinde sayılan borcu veya yedinde sayılan parayı veya malı teslim zorunda kalıyordu. Ancak bu hüküm uygulamada oldukça kötü niyetle kullanılmakta idi. Özellikle bankalara gönderilen haciz ihbarnameleri ile kötü niyetli alacaklı veya borçlular, bankalarda gerçekte borçlunun mevduatı olmadığı halde, bankaların alacaklıya, sırf haciz ihbarnamesine süresi içinde itiraz edememesi üzerine para ödemelerine neden olmakta idi. Bu nedenle bu konuda gerçekte borçluya hiçbir borcu olmayan ya da ona ait bir taşınır mala sahip olmayan üçüncü kişilere, ikinci haciz ihbarnamesinden sonra bir kez daha bildirimde bulunularak yirmi gün içinde üçüncü kişiye icra takibinin yapıldığı veya yerleşim yerinin bulunduğu yer mahkemesinde menfi tespit davası açarak, gerçekte borçlu olmadığını tespit ettirme olanağı getirilmiştir. Üçüncü kişi, bildirimden sonra süresi içinde menfi tespit davası açarsa, haciz ihbarnamesi ile istenen para veya taşınır malı teslim etmek zorunda olmayacak, cebri icra işlemleri menfi tespit davası sonuna kadar duracaktır. Üçüncü kişinin açtığı menfi tespit davasında ispat yükü üçüncü kişiye aittir ve üçüncü kişi takip borçlusuna borçlu olmadığını veya malın takip borçlusuna ait olmadığını ispat etmek zorundadır. Üçüncü kişi bu davayı kaybederse dava konusu olan şeyin yüzde kırkıdan aşağı olmamak üzere tazminata mahkûm edilecektir.

Bu maddenin beşinci fıkrasında yapılan değişikliğe göre kendisine gönderilen bildirimden sonra süresi içinde menfi tespit davası açmayan ve bu nedenle borçlu olmayan parayı ödeyen ya da malı teslim eden üçüncü kişinin borçlu ile kötü niyetli borçluya karşı dava açarak ödediği parayı ya da teslim ettiği malı geri isteyebilme hakkı tanınmıştır. Bu değişiklikten önce üçüncü kişinin sadece borçluya karşı sebepsiz zenginleşme davası açabilmesi kabul edilmekte idi. Değişiklik ile borçlu ile birlikte kötü niyetli alacaklıya karşı da dava açılabilme olanağı getirilmiştir. Böylelikle burada kötü niyetli alacaklı ile borçlunun bir haksız fiil işlediği kabul edilerek haksız fiil hükümlerine göre dava açabilme olanağı getirilmiştir. Bu davanın zamanaşımı süresi Borçlar Kanunu'nun hükümlerine tabi olacaktır.

91. maddenin üçüncü fıkrasında hacizli taşınmazın el değiştirmesi halinde 148 a maddesinin uygulanacağı belirtilmiştir. 148 a maddesinde yapılan değişikliğe göre ipotekli taşınmazı daha sonra satın alanlar ve bunların halefleri tapu sicili müdürlüğüne yurt içinde bir tebligat adresi bildirmesi zorundadır. Bu değişiklikler kötü niyetli borçluların yurt dışında adres göstererek ya da yanlış adres göstererek takibi engellemek amacıyla önlemeye yöneliktir.

92. maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklik ile özellikle taşınmazların paraya çevrilmesinin zaman alması ve takip sürecinde kıymetli eklentilerin taşınmazdan çıkarılarak yok edilerek ya da bozularak alacaklılardan kaçırılması ihtimali düşünülerek icra dairesine, taşınmazın idaresi ve işletilmesi yanında, eklentinin korunması için gerekli muhafaza tedbirlerini alma zorunluluğu getirilmiş ve böylece işletmenin ekonomik bütünlüğünün korunması amaçlanmıştır.

94. maddede Yargıtay kararları doğrultusunda henüz pay senedi veya pay ilmühaberi çıkarılmamış anonim ortaklıklarda payların nasıl haczedileceği düzenlenmiştir. Yeni düzenlemeye göre haciz, icra dairesi tarafından şirkete tebliğ olunacak ve haciz şirket pay defterine işlenecektir. Ancak haciz, şirket pay defterine işlenmemiş olsa bile şirkete tebliğ tarihinde yapılmış sayılır. Haciz, icra dairesi tarafından tescil edilmek üzere Ticaret Siciline bildirilir. Bu durumda haczedilen payların devri, alacaklının haklarını ihlâl ettiği oranda batıldır. Haczedilen payların satışı, taşınur malların satışı usulüne tabidir.

111. maddede, borcun taksitlendirilmesi halinde, Kanun'un 106. ve 150 e maddelerinde düzenlenmiş olan taşınmaz malın veya ipotegün paraya çevrilmesi için iki yıllık sürelerin işlemeyeceği kabul edilmiştir. Bu değişiklik aslında İcra ve İflas Kanunu'nda alacaklı ile borçlunun uzlaşarak borcun taksitlendirilmesi ve bu suretle borçlunun işletmesinin devamının sağlanabilmesi amacına dayanmaktadır. Bu amaçla alacaklı ile borçlunun yaptıkları sözleşme en çok on yıl için 106. ve 150 e maddelerindeki sürenin işlemesine engel olacaktır. Azami süre on yıl olmak üzere alacaklı ile borçlu bu süreyi birden fazla kez uzatabilir. Uygulamada alacaklı ile borçlunun taksitlendirme sözleşmesi yapmasına karşılık, bu süre içinde 106. veya 150 e maddelerindeki süreler işlemeye devam ettiği için iki yıldan daha uzun bir taksit sözleşmesi yapılması mümkün olmamakta idi. Alacaklı ile borçlu arasında zaman içinde birden fazla taksitle ödeme sözleşmesi yapılabildiği göz önüne alınarak, uygulamada ortaya çıkan duraksamaları gidermek ve borçların yeniden yapılandırılması suretiyle borçluların ekonomik süreçte kazandırılmalarını kolaylaştırmak amacıyla, "sözleşmenin" kelimesi "sözleşme veya sözleşmelerin" olarak değiştirilmiş; bu sözleşme veya sözleşmelerin yürürlükte olduğu sürece satış talebi ve paraya çevirmeye ilişkin sürelerin işlemeyeceği hükme bağlanmıştır.

114. maddede yapılan değişiklik ile satış ilanının yurt düzeyinde yayımlanan bir gazete ile yapılmasına karar verilmesi halinde bu ilân, satış talebi tarihinde yurt düzeyinde tirajı en yüksek beş gazeteden biriyle yapılır.

Bu değişiklikten önce yurt düzeyinde tirajı en yüksek beş gazetenin sürekli değişmesi nedeniyle hangi tarih esas alınarak beş gazetenin belirlenmesi gerektiği konusundaki uygulamadaki tereddütler giderilmek istenmiştir.

115. maddede değişiklik yapılmadan önce ihale yapılabilmesi için ilk arttırmada satılmak istenen malın tahmin edilen değerinin yüzde yetmiş beşinin teklif edilmesi gerekmekte iken, yeni düzenleme ile oran yüzde altmış olarak değiştirilmiştir. Bununla daha sonraki arttırmalar için yapılacak masraflar ve geçecek süreden tasarruf edilmek istenmiş ve malın bir an önce satılması nedeniyle takibin sürdüncemede kalmaması ve alacaklı ile borçlunun yararının gözetilmesi amaçlanmıştır. Tasarıda yüzde elli olarak kabul edilen bu oran, Adalet Komisyonunda yüzde altmışa çıkarılmıştır. Hükümet gerekçesine göre bu oranın yüzde yetmişbeşten yüzde elliye indirilmesinin nedeni, satışa çıkarılan malın artırma bedelinin tahmin edilen kıymetinin yüzde yetmiş beşi yerine yüzde ellisini bulması halinde ihale edilebileceği düzenlenerek malın ilk arttırmada satılabilmesidir.

İkinci arttırma günü tatil gününü rastlarsa ihale feshedilmekte ve sırf sürenin önceden tatil gününe rastlamamasına dikkat edilmemesi halinde malın satılmaması ve zaman kaybı söz konusu olmakta idi.⁷ Bunu önlemek için ikinci arttırma gününün resmî tatile rast gelmesi halinde ikinci arttırmanın resmî tatili izleyen ilk iş günü yapılabilmesi kabul edilmiştir.

118. maddenin birinci fıkrasına eklenen bir cümle ile satılan malın ihale kesinleşmeden teslim olunmayacağı kabul edilmiştir. Böylelikle malın alıcıya ne zaman teslim edileceği konusunda uygulamaya açıklık getirilmiştir. Pazarlık suretiyle satış yapılabilme sebeplerinden birisi de satılacak malın değerinin çok yüksek olmaması idi. Ancak önceki kanunda bu miktar çok az olduğundan miktar bir milyar liraya çıkarılmıştır. 4949 sayılı Kanun'un 102. maddesi ile getirilen ek 1. madde ile, "Bu Kanun'un 119. maddesindeki parasal sınır; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırın, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 298. maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığı'nca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerleme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz" denilerek bundan sonraki yıllarda da bu para sınırının güncel olması amaçlanmıştır.

Taşınırlardaki değişikliğe paralel olarak taşınmazlarda da ilk arttırmada ileri sürülen peyin, taşınmazın muhammen kıymetinin yüzde altmı-

⁷ 12. HD, 01.11.1984, 6981/11080 (YKD, 1985/1, s. 69, 70).

şını bulması şartı aranmıştır. Yine taşınmazlarda ikinci arttırmanın tatil gününe rastgelmesi halinde ikinci arttırmanın tatili izleyen ilk iş günü yapılması ve bunun artırma ilanında gösterilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Uygulamada taşınmazın haciz sırasında değeri belirlendikten sonra, mükellefiyetler listesinin oluşmasının ardından ikinci kez muhammen kıymeti belirlenmemekte idi. Halbuki mükellefiyetler listesinin hazırlanması ve taşınmaz üzerindeki mükellefiyetlerin belirlenmesinden sonra taşınmazın değerinde ilk tespit edilen kıymetinde önemli değişiklikler olabilmekte idi. Taşınmazın değerinin belirlenmesinden sonra kıymetini etkileyen mükellefiyetlerin ortaya çıkması halinde, icra dairesinin satışa esas gerçek değeri belirlenmesi için tekrar taşınmazın değerini belirlemesi zorunluluğu getirilmiştir. Böylelikle taşınmazın gerçek değeri ile satılabilmesi mümkün hale getirilmiştir. Ayrıca satışa çıkarılan taşınmazda eklenti niteliğinde teşvikli mal varsa icra müdürlüğünün bu malların kıymetini ayrıca takdir ettirmesi kabul edilmiştir

128 a maddesi İcra ve İflas Kanunu'na yeni eklenen bir maddedir. Bu madde ile öncelikle uygulamadaki kıymet takdirine ilişkin kötü niyetle yetkisiz tetkik merciine yapılan şikâyetlerin, takibin gecikmesine neden olan davranışların engellenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, şikâyetin yetkisiz tetkik merciine yapılması halinde, tetkik merciinin evrak üzerinde inceleme yaparak ve on gün içinde kendiliğinden yetkisizlik kararı verebilmesi imkânı kabul edilerek, kötü niyetle yetkisiz mercie başvurarak kıymet takdirine ilişkin kararın kesinleşmesini engelleyen davranışlar önlenmek istenmiştir.

128 a maddesinin ikinci fıkrasına göre, kesinleşen kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri istenemez. Bu sürenin bir yıl olarak kabul edilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde ilginç bir prosedür sonunda değişmiştir. Meclis tutanaklarına göre bu maddedeki süre gerek Adalet Komisyonunda ve gerekse mecliste iki yıl olarak kabul edildikten sonra, Adalet Komisyonu Başkanı sürenin bir yıl olması gerektiğini ve bunun bir tapaj hatası olduğunu belirtmiş, bunun üzerine Adalet Bakanı önergeye katıldığını belirtmiş ve fakat oylanmadan diğer maddeye geçilmiş ve daha sonra *Resmi Gazete*'de bu süre bir yıl olarak yayımlanmıştır. Bunun sonunda kıymet takdirine ilişkin süre, oylan maddede süre iki yıl olarak, fakat *Resmi Gazete*'de yayımlanan maddede ise bir yıl olarak kabul edilmiştir. Şu an için sürenin bir yıl olması gerekmektedir. Bu değişikliğe göre kesinleşen kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren bir yıl geçmedikçe yeniden kıymet takdiri iste-

nemez. Bu madenini lafsından, bir yıllık sürenin başlangıcı, kıymet takdirinin yapıldığı tarih olarak anlaşılmaktadır. Ancak bu süre kıymet takdirinin yapıldığı tarihten itibaren başladığında, kıymet takdirinin kesinleşmesine kadar geçen süre de bir yılın içinde hesaplanacaktır. Böyle olunca gerçekte bu bir yıllık süre, tetkik merciinde şikâyet hakkında karar verilinceye kadar geçecek müddet için kısılacaktır. Örneğin, tetkik mercii kıymet takdirine ilişkin şikâyeti üç ayda sonuçlandırır, geri kalan dokuz ay içinde taşınmazın satışı istenebilecek ve bir yıllık süre sona erince tekrar kıymet takdiri istenebilecektir. Ancak tetkik merciinin şikâyet üzerine verdiği kararların kesin olduğu son fıkrada kabul edilmiş ve böylelikle şikâyetin kısa sürede kesinleşmesi amaçlanmıştır. Bu bir yıllık sürenin kıymet takdirinin kesinleşmesinden itibaren başlatmak tarafların menfaatine ve takibin sürüncemede bırakılmamasına uygun olduğu kanusındayım. Aksi takdirde kısa süreler içinde yeniden yapılacak kıymet takdirleri takibin uzamasına neden olabilecektir.

128 a maddesinin ikinci fıkrasına kıymet takdirini etkileyen deprem, imar durumunda çok önemli değişikliklerde, bir yıldan önce yeniden kıymet takdiri yapılabilmesini sağlamak amacıyla bir cümle ilâve edilmiştir. Bu değişikliğin amacı kıymet takdirinin kesinleşmeden itibaren bir yıl süre ile değişmeden kalması, bazı taşınmazın değerinde çok önemli değişiklikler olduğu halde, taşınmazın satılmasının engellenmesini önlemektir. Özellikle taşınmazın değeri belirlendikten sonra o taşınmazla ilgili deprem veya bunun gibi olağanüstü değişiklikler taşınmazın değerinde de olağanüstü değişikliği gerektirebilmekte idi. Eski kanunda bu gibi haller için bir düzenleme olmadığından taşınmaz satılamıyordu.

Kıymet takdirinin tebliğ edildiği ilgililer, raporun kendilerine tebliğinden itibaren yedi gün içinde raporu düzenleyen icra dairesinin bulunduğu yerdeki tetkik merciinde şikâyette bulunabilirler. Şikâyet tarihinden itibaren yedi gün içinde gerekli masraf ve ücretin mahkeme veznesine yatırılması halinde yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılabilir; aksi halde başka bir işleme gerek olmaksızın şikâyet kesin olarak reddedilir. Bu değişikliğin amacı da kıymet takdirine ilişkin şikâyetin bir an önce sonuçlanması ve şikâyet yoluna başvuran tarafın bilirkişi ücretini şikâyetten itibaren yedi gün içinde tetkik mercii veznesine yatırmasını sağlayarak gereksiz zaman kaybını önlemektir. Ancak bu yedi gün içinde yatırılacak masraf ve ücretin tetkik mercii tarafından belirlenmesi gerekecektir. Bunun şikâyet tarihinden itibaren yedi gün içinde yapılması uygulamadan ne kadar başarılı olacağı zaman içinde görülecektir.

Taşınmazların satışında da, ilk arttırmada muhammen bedelin yüzde yetmiş beş yerine yüzde altmışın teklif edilmesi üzerine ihale yapılabileceği 129. maddede kabul edilmiştir.

Taşınmazın ihalesi üzerine alıcının satış bedelini ödemesi için icra memurunun vereceği süre önceki kanunda 20 gün iken bu süre 10 güne indirilmiştir.

134. madde ile ihale kesinleşinceye kadar taşınmazın ne şekilde muhafaza ve idare edileceği icra dairesi tarafından kararlaştırılır. Yine bu maddede yapılan değişiklik ile "...satış isteyen alacaklı, borçlu, tapu sicilindeki ilgililer ve pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenlerin ihalenin feshini yurt içinde bir adres göstermek koşuluyla ..." tetkik merciinden isteyebilmeleri kabul edilmiştir. Bu değişikliğin nedeni de ihalenin feshinin yurt dışına tebligat yapılmasına neden olarak kötü niyetle uzatılmasını önlemektir.

Bu maddede yapılan diğer bir değişiklik ihalenin feshi talebinin esasına girilmeden reddi halinde para cezasına hükmolunmayacağıdır. Bu değişiklikten sonra ihalenin feshi talebinin işin esasına girilmeden reddi halinde para cezasına hükmolunamaz.

İhalenin feshine ilişkin şikâyetin görevsiz veya yetkisiz tetkik mercii veya mahkemeye yapılması halinde, tetkik mercii veya mahkemenin evrak üzerinde inceleme yaparak başvuru tarihinden itibaren en geç on gün içinde görevsizlik veya yetkisizlik kararı vermesi, bu maddede yapılan diğer bir değişikliktir. Ayrıca tetkik mercii veya mahkemenin görevsizlik veya yetkisizlik kararlarının kesin olduğu kabul edilmiştir. Böylelikle bu kararların temyiz edilerek kesinleşmesinin gecikmesi önlenmek istenmiştir.

Artırma sonucu taşınmazı satın alanlar, icra memuru tarafından verilen süre içinde bedeli nakden ödemek zorundadırlar. Bu bedel ihalenin feshi talep edilse bile alıcıya teminat mektubu karşılığında bile iade edilmeyecektir. Ancak ihalenin feshine yönelik şikâyet sonucunda verilecek karar kesinleşinceye kadar bu para bankalarda nemalandırılacaktır. İhalenin feshine ilişkin şikâyetin kabulüne veya reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine, ihale bedeli nemaları ile birlikte hak sahiplerine ödenir. Ancak, bu nemalandırmanın nasıl yapılacağı maddede belli değildir. Bu konunun icra memuruna ait olduğu düşünülse bile memurun nemalandırma işlemini yetersiz bulan ya da parasının daha iyi nemalandırılabilceğinin ileri süren alacaklı şikâyete başvurabilecek ya da idare aleyhine adliye mahkemelelerinde İcra ve İflas Kanunu mad. 5'e göre tazminat talep edilebilecektir.

Zira nemalardırma yani paranın değer kaybının önlenmesi ve kullanılmaması nedeniyle muhtemel zararın önlenmesi faiz, hisse senedi almak ya da A veya B tipi fon almak veya repo gibi değişik biçimlerde yapılabilir. İcra memuru bunlardan hangisine göre taşınmaz için yatırılan parayı nemalandıracaktır? Bunun çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenmesi gerekmektedir. Aksi halde uygulamada çok sık sorunların çıkacağı şimdiden kolaylıkla söylenebilir.

Sıra cetveline karşı şikâyet ya da itiraz yoluna gidildiğinde sıra cetvelinde hak sahibi olarak görünen kişilerin, sıra cetveli kesinleşmeden, işleyecek faizleri de kapsayacak şekilde bir bankanın kesin teminat mektubunu dosyaya ibraz etmek kaydıyla, paylarına düşen miktarı icra dosyasından tahsil etmeleri imkânı getirilmiş ve 36. maddenin burada da uygulanacağı belirtilmiştir. Böylece, hak sahiplerinin sıra cetveline itiraz veya şikâyet prosedürü devam ederken, teminat mektubu karşılığında alacaklarına kavuşması sağlanmıştır. Ayrıca teminat mektubunda, sıra cetveli kesinleşmeden tahsil edilen paranın iadesinin gerekmesi halinde iade tarihine kadar geçecek süreye ait olan faizin icra dairesinin ilk yazılı talebi üzerine dosyaya ödenmesinin taahhüt edilmesi gerektiği hususu da maddede hükme bağlanmıştır.

Sıra cetvelinde hak sahibi olarak gözüken kişilerin banka teminat mektubu vererek payına düşen miktarı tahsil edebilme olanağı getirilmiştir. Ancak bu şekilde parayı tahsil eden alacaklının, sıra cetveline karşı itiraz veya şikâyetin kabul edilmesi halinde ise, tahsil ettiği parayı icra dosyasına iadesi yanında, iade tarihine kadar geçecek süreye ait olan faiz, icra dairesinin ilk yazılı talebi üzerine dosyaya ödenmesi taahhüt edilmelidir. Bu esaslar dahilinde teminat mektubu ile garanti edilmesi gereken miktarı icra memuru belirleyecektir.

Hakkında aciz vesikası verilen borçluların takip edilebilmesi ve bilinmesi için 143. maddede aciz vesikası sicilinin tutulması amaçlanmıştır. Bunun için öncelikle her ilde icra dairesince bir sicil tutulacaktır. Aciz vesikasının bir nüshası her il merkezinde Adalet Bakanlığınca tespit edilen icra dairesi tarafından tutulan özel sicile kaydedilmek üzere bu icra dairesine gönderilerek bu sicile kaydedilecektir. Aciz vesikası sicili aleni olup ne şekilde tutulacağı ve hangi hususları içereceği Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle belirlenecektir. Önceki düzenlemeden farklı olarak aciz vesikasındaki alacağın zamanaşımına tabi olmaması yerine İsviçre hukukundaki gibi 20 yıllık süreye tabi tutulması kabul edilmiştir. Aciz vesikasında yazılı olan borç için, aciz belgesinin düzenlenme-

sinden itibaren yirmi yıl içinde takip yapılmaz ve alacak tahsil edilemezse, bu sürenin geçmesinden sonra borç zaman aşımına uğrar. Borçlu, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir. İcra dairesi ödenen parayı alacaklıya verir veya gerektiğinde 9. madde hükümleri dahilinde bir bankaya yatırır. Böylelikle borç bir taraftan zaman aşımına tabi tutulmuş, diğer taraftan aciz vesikasına bağlanmış alacağa faiz işletilememesi kuralından ayrılarak borçlunun borcunu faiziyle birlikte ödemek suretiyle borcundan kurtulabilmesi olanağı yaratılmıştır. Borcun bu şekilde tamamının ödenmesinden sonra aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya borcunu ödeyerek aciz vesikasını sicilden terkin ettirdiğine dair bir belge verilir. Aynı şekilde, icra takibi batıl ise veya iptal edilirse yahut borçlunun borçlu olmadığı mahkeme kararıyla sabit olursa ya da alacaklı icra takibini geri alırsa, aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya buna ilişkin bir belge verilir.

148 a maddesinde yapılan değişiklik ile ipotek sözleşmesinin tarafları veya ipotekli taşınmazı daha sonra satın alanlar ya da bunların halefleri tapu sicili müdürlüğüne yurt içinde bir tebligat adresi bildirmek zorundadırlar. Aksi takdirde ilgililerin tescil talebi, tapu sicili müdürlüğüne reddolunur. Adresin değiştirilmesi tapu sicil müdürlüğüne bildirilmesi halinde sonuç doğurur. Yeni adresin bildirilmemesi halinde tebligatların eski adrese ulaştığı tarih tebellüğ tarihi sayılır.

150 ı maddesiyle, kötü niyetli borçluların cari hesabın kesilmesine, hesap özetine ve tazmin talebine ilişkin tebligatları almamak suretiyle takibin başlatılmasını geciktirmeleri önlenmek istenmiştir. Bunun için hesap özeti veya tazmin talebinin ipotek akit tablosundaki belirtilen adrese gönderilmek suretiyle tebliği veya 68 b maddesi gereğince tebliğ edilmiş sayılması kabul edilmiştir. Diğer taraftan, krediyi kullandıran taraf, gecikmiş kredi alacaklarının tasfiyesi için yaptığı ipotek takiplerinde hesabın muaccel kılınmasına ilişkin hesap özeti veya gayrinakdi kredinin ödenmiş olması nedeniyle tazmin talebinin noter marifetiyle krediyi kullanan tarafa gönderildiğine dair noterden tasdikli sureti icra müdürüne ibraz ederse, icra müdürü bu Kanun'un 149. maddesi uyarınca işlem yapmaktadır. Oysa, birçok defa kredi borçlusu adresinde bulunamamakta ya da adreste olmasına rağmen kendisine hesap özeti, tazmin talebi ve ihtar tebliğ edilememektedir. Maddeye yapılan ilâve ile, hesap özeti, tazmin talebinin ve ihtarın kredi borçlusunun kredi sözleşmesinde yazılı ya da 21. maddeye göre bildirilen adresine gönderilmesi yeterli olacak ve böylece tebligatın yapılmaması nedeniyle ipotek

takiplerindeki gecikmeler ortadan kaldırılacaktır. Ayrıca, tetkik merciinin yaptığı inceleme sırasında, borçlu, borcun sona erdiğine veya ertelenmişliğine ilişkin olup yetkili mercilerce re'sen yapılmış veya usulüne göre onaylanmış yahut icra dairesinde veya tetkik merciinde ya da mahkeme önünde ikrar edilmiş senet sunmadıkça takibin durdurulmasına karar verilemeyeceği düzenlenmiştir.

Kambiyo senetlerine özgü takipte ödeme emrine itiraz edilmesi halinde mal beyanında bulunulması 6. bent olarak ilave edilmiş ve bu takip yoluna özgü mal beyanında bulunulması ve bulunulmaması halindeki sonuçları düzenlenmiştir.

169 a maddesinde yapılan değişiklik ile tetkik mercii hâkiminin 18. maddenin ikinci fıkrasındaki gibi iki tarafı en geç otuz gün içinde duruşmaya çağırması ve taraflar gelmeseler bile gereken kararı vermesi kabul edilmiştir. Bu maddenin ikinci fıkrası ile tetkik mercii hâkimi, borçlunun itiraz dilekçesine ekli olarak ibraz ettiği belgelerden borcun itfa veya imhal edildiği veya senedin metninden zamanaşımına uğradığı veya borçlunun borçlu olmadığı yahut icra dairesinin yetkili olmadığı kanaatine varırsa, daha evvel itirazın esası hakkındaki kararına kadar icra takibinin muvakkaten durdurulmasına karar verebilir. Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişikliklerle; tetkik merciinin, sunulan belgelerden borçlunun "borçlu olmadığı" kanısına varması haline ek olarak "takip konusu senede göre icra takibinin yapıldığı yerin yetkili olmadığını" saptaması halinde de icra takibinin geçici olarak durdurulmasına karar verebilmesi mümkün hale getirilmiştir.

169 a maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinde, kambiyo senedinin tedavülünü kolaylaştırmak ve takibini hızlandırmak amacıyla alacaklının tazminat ödeme şartını ağır kusur ve kötü niyete dayandırmak ve aynı sebeple tazminat miktarını düşürmek amacıyla değişiklik yapılmıştır. Ancak bu yapılırken alacaklı ile borçlu arasındaki denge bozulmuştur. Çünkü alacaklının kötü niyetli veya ağır kusuru olmasına rağmen borçludan farklı olarak sadece yüzde yirmi tazminata mahkûm edilmesi kanımca isabetsiz bir düzenleme olmuştur. Borçlu nasıl yüzde kırk tazminata mahkûm ediliyorsa, alacaklının da ağır kusuru veya kötü niyeti halinde yüzde kırk tazminata mahkûm edilmesi gerekmektedir. Zaten İcra ve İflas Kanunu'nun diğer maddelerinde de yüzde yirmi gibi bir oran yer almamaktadır. Örneğin 67. veya 68. maddelere göre alacaklı itirazın iptali veya kesin kaldırılması sonunda haksız çıkarsa, yüzde kırk tazminata mahkûm edilmektedir. Alacaklının burada yüzde kırk

tazminata mahkûm edilirken, kambiyo senetlerine özgü takipte bu oranın yüzde yirmi olmasının hiçbir kabul edilebilir gerekçesi yoktur. Kanaatimce alacaklının yüzde yirmi tazminata mahkûm edilmesi kanundaki sisteme ve taraflara eşit işlem yapılmasına ve genel gerekçeye de aykırı olmuştur.

170. maddenin üçüncü fıkrasında yapılan değişiklik ile tetkik mercii hâkiminin imza itirazını İcra ve İflas Kanunu'nun 68/a maddesinin dördüncü fıkrasına göre inceleyeceği belirtilerek iki madde arasında uyum sağlanmış, aynı maddenin beşinci fıkrasına paralel bir düzenleme ile borçlunun takip konusu alacağın yüzde onu oranında para cezasına mahkûm edileceği belirtilmiştir. Maddeyle ayrıca borçlunun icra inkâr tazminatından ve para cezasından sorumlu tutulabilmesi için takibin geçici olarak durdurulmuş olması şartı getirilmiştir. Zira takip geçici olarak durdurulmamışsa, alacaklının itiraz nedeniyle bir zarara uğraması söz konusu olmayacaktır.

170. maddenin dördüncü fıkrasının birinci cümlesindeki "yüzde kırkından" ibaresi "yüzde yirmisinden" şeklinde değiştirilmiştir. Yukarıda borca itiraza ilişkin açıkladığımız nedenlerle imzaya itirazda da alacaklının haksız veya kötü niyetli olması halinde sadece yüzde yirmi oranında tazminata mahkûm edilmesi isabetli değildir.